

■PIE SKOLOTĀJA GALDA. Labojot kontroldarbus, liekot vērtējumu par skolēnu padarīto, tagad pedagogi ikdienā strādā ne tikai ar pildspalvu, bet arī modernām tehnoloģijām, kas dod iespēju skolēna ģimenei daudz ātrāk un precīzāk sekot gan bērna, gan pedagoga darbam.

Foto: MARTA MARTINSONE - KAŠA

Par skolotāju prestižu pētījumos

Sabiedriskās domas pētījumu centra (SKDS) aptaujā respondenti bija aicināti skalā no viena līdz 10 punktiem izvērtēt profesijas, tajā skaitā pedagogu profesiju. Tās prestižu šobrīd vērtējot, divi procenti respondentu devuši visus 10 punktus, bet pieci procenti respondentu pedagoga profesiju novērtējuši tikai ar vienu punktu, seši procenti ar diviem, 13 procenti ar trīs, 12 procenti ar četriem punktiem. No aptaujas rezultātiem secināts, ka 36 procenti no visiem aptaujātajiem respondentiem skolotāju profesijas prestižu vērtējuši zemāk par vidējo līmeni. Pedagogu profesija, vērtējot tās prestižu, starp citām populārām profesijām SKDS pētījuma palikusi 13. vietā no 15 apskatītajām profesijām, apsteidzot tikai šoferus un pārdevējus.

Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, atsaucoties uz 2016. gadā veikto pētījumu, teic: "No aptaujātajiem pedagogiem 51,9 procenti un no

citu profesiju pārstāvjiem 35,3 procenti kopumā augstu novērtējuši pedagogu darbu. Savukārt 36,3 procenti aptaujāto sabiedrības locekļu un 40,1 procenti no aptaujātajiem vidusskolēniem piekrīt, ka citās Eiropas Savienības valstīs profesijas prestižs ir augstāk vērtēts.

Neatkarīgā izglītības biedrība, kurā darbojas pieredzējuši nozares eksperti, tajā skaitā Latvijas Universitātes profesore Zanda Rubene, skaidro, ka šobrīd pedagoga profesijai Latvijā ir salīdzinoši zems prestižs. Analizējot cēloņus, situāciju iespējams mainīt.

Biedrība informē, ka patlaban 64 procenti Latvijas skolotāju ir vecumā no 40 līdz 60 gadiem, tikai astoņi procenti Latvijas skolotāju ir jaunpieņacēji - vēl nesasnējuši 30 gadu vecumu. Biedrības secinājums - ja sabiedrībā pedagogu profesijas prestižs uzlabotos, tas sekmētu jauniešu izvēli par labu skolotāja darbam.

Neatkarīgās izglītības biedrības

secinājumos teikts, ka pedagogu loma sabiedrībā ir mainījusies, pēdējo simts gadu laikā tā ir kļuvusi mazāk nozīmīga. Ja agrāk augstākā izglītība bija reti izplatīta un skolotāji bija to divu procentu skaitā, kuriem tāda bija, tad tagad cilvēku ar augstāko izglītību ir daudz vairāk, turklāt dažādās profesijās. Prestižs nenozīmē tikai augstu atalgojumu, tas ietver arī autoritāti, cieņu, reputāciju un ietekmi sabiedrībā. Izpratni par profesiju veido arī tās atspoguļojums medijos.

Neatkarīgā izglītības biedrība sacina, ka pedagoga profesija masu medijos lielākoties tiek atspoguļota kontekstā ar debatēm par zemo atalgojumu. Tas atstājis būtisku ietekmi. Neatkarīgās izglītības biedrības valdes locekle, pedagoģijas doktore Zanda Rubene skaidro, ka biedrība analizēs statistikas datus, lai noskaidrotu, kāpēc pedagogu atalgojums dažādās skolās ir tik krasi atšķirīgs: "Jāņem vērā, ka Latvijā ir arī daudzi skolotāji, kuri jūtas ļoti atalgoti." □

Ko pedagogi pamanījuši

Pedagogu arodbiedrības Cēsu starpnovadu arodorganizācijas priekšsēdētāja **AUSMA KLĒTNIECE** uzsver, ka skolotāji pamatoti uztraucas - viņu darbu pārāk daudz kontrolē dažādas institūcijas. Tas tur spriedzē vai liek atteikties no darba skolā. Arī skolēnu vecāki var atņemt uz skolu un komandēt pedagogu, kas viņam jādara savā profesijā. Vecāki grib būt gudrāki, tāpēc uzskata par vajadzību kontrolēt skolotājus. Daļai vecāku ir pat zudusi uzticība skolai kā institūcijai.

A.Klētnece nenoliedz - arī paši pedagogi reizēm vainojami, savu varēšanu profesijā mazinot ar stāstiem, cik grūts un neizdarāms ir darbs, cik bērni kļuvuši nepaklausīgi, kustīgi un zinošāki par viņiem. Skolotāji pamana, ka arvien grūtāk ietekmēt jauno paaudzi, lai tā pieņemtu skolas prasības. Lai skola noturētos, jāsaņem audzināt bērnu vecākus, kā nekā viņi ir no paaudzes, kura pieradusi visu kritizēt, tajā skaitā skolu.

"Konferencē, kas analizēja skolotāju profesijas prestižu Latvijā, tika secināts, ka skolotāji nevēlami novērtēti atbilstoši ieguldītajam darbam," saka A.Klētnece. "Plašsaziņas līdzekļos viskaļāk izskan tā informācija par skolām, kurā vēstīts, ka audzēkņiem kaut kas nav veicies vai viņi sakāvušies, uzsverot, ka pie tā vainīgs pedagogs, nevis ģimene. Nereti sabiedrība paudusi nostāju - ja vecāki netiek galā ar bērnu, tad pedagogiem jātiek jāaudzina. Šāda situācija skolotāju darbā stresu tikai paaugstinājis, un tāpēc arvien biežāk notiek profesionālā izdegšana. Pedagogu kolektīvos jūtama spriedze un arī savstarpēja konkurence. Mūsdienā vecāki problēmas, kas saistītas ar bērnu skolā, risina nevis ar pašu pedagogu, bet pie skolas direktora vai pat sūdzas izglītības nodaļā. Skolotāji to zina, un arī tas viņus ikdienā tur spriedzē, veicina izdegšanu darbā."

A.Klētnece apstiprina, ka tikpat kā nemaz uz skolām nenāk gados

jauni pedagogi: "Atnāk pedagogiskajā praksē, bet, jūtot, ka stundās nespēj savākt klasi, secina, ka bērnu darzā vēl būtu ar mieru strādāt, tikai ne skolā. Jaunie pedagogi apzinās, cik grūti iegūt skolēnu respektu. Klasēs visus skolotājus pārbauda - ko pie katra varēs atļauties. Jaunie skolotāji pēc prakses nav gatavi tam, ka ikdienas darbā tiktu šādi pārbaudīti."

Ieguvisi pedagoģisko izglītību, jaunieši dodas strādāt žurnālistikā, sabiedrisko attiecību jomā, strādā kā tulki un citur, kur vajadzīgas svešvalodu zināšanas. Skolotāju kolektīvi noveco. Pedagogu prestižu sāk mazināt arī tas, ka skolēni dažās lietās jau ir gudrāki par 50 dzīves gadus un lielāku vecumu sasniegušajiem profesionāļiem, tajā skaitā darbības ar jaunajām tehnoloģijām. Skolotāji zaudē vērtību, jo nespēj pilnveidoties līdzī laikam, daļai skolēnu ģimeņu ir plašākas iespējas arī izzināt pasauli, apmeklējot ārzemes. □

Vairāk pakļauts kritikai

Par izcilu darbu novadnieku labā šogad Cēsu sabiedrība izcēla tieši skolotāju. Apbalvotā skolotāja, pieredzējuši kordinģente **ANNA BŪRE** vērtē, ka skolotāju profesijas prestižs ir krities arī tāpēc, ka skolotāju darbu augstu nevērtē audzēkņu vecāki.

Anna Būre: "Bērni ir bērni, viņi vienmēr darīs blēņas un centīsies vainu novēlēt no sevis. Man vecāki nepieļāva domu, ka skolotāju var kritizēt, jo skolotājs bija tas pats, kas mācītājs, prestižs cilvēks. Arī es, atnākot mājās, kritizēju skolotājus, bet mamma to neatbalstīja. Līdz ar to mēs bijām bijīgāki pret skolotājiem, bet tagad ir labi tāda ziņa, ka bērniem ļauts izteikt savas domas, saskarsme ar skolotājiem ir tuvāka un mīļāka.

Redzot, cik skolotāji tagad ir pakļauti kritikai, gados jauni cilvēki sākuši šaubīties, vai viņi arī nekļūst par kritizēšanas objektu, kad strādās skolā. Vēl viens arguments, kas attur jaunus cilvēkus strādāt, ir algu jautājums. Tagad noteica, ka par skolotāja darba

likmi maksās 710 eiro mēnesī, bet, kad atvelk nodokļus, nav nopelnīts pat 600 eiro. Gados jaunos cilvēkus, kuri meklē vietu dzīvē, tas nevar apmierināt. Arī tagadējos skolotājus ne, tāpēc tie visi strādā vairāk, lai palielinātu stundu likmi un saņemtu labāku algu. Taču tas nenozīmē, ka skolotājs, piecos vakarā izgājīs pa durvīm, ir brīvs no darba pienākumiem. Skolotājas, arī sākumklašu, pārnāk mājās, lai ģimenei pagatavotu vakariņas un ķertos atkal pie darba, vakaros gatavojoties nākamās dienas stundu vadīšanai.

Ir pilnīgi greizi uzskatīt, ka pedagogs strādā tikai tad, ja ir klasē vai skolā. Mūsdienās, kad mācību darbā liela nozīme ir tehnoloģijām, skolotāji tās izmanto stundās un paši sagatavo mācību saturu, lietojot dažādas programmas. Mācīšana vairs nenotiek, sakot: "Bērni, atveriet grāmatu un lasiet!" Cēsīs jau sen solos sēdēšana nav vienīgā mācību forma. Skolēni zinības apgūst grupās, interešu vidē, dodoties arī ārpus skolas." □

AKTUĀLI

Valsts pasākumi 2018./2019. mācību gadā pedagogu profesijas prestiža paaugstināšanai:

■skolotāju studiju programmu restarts, iespēja gada laikā pārkvalificēties;

■finansējums augstskolām, kur absolventi devušies strādāt skolā;

■atvieglota iespēja speciālistiem strādāt par vispārējās izglītības skolotājiem.

Skolā kā vērdzirnāvās

JANA SUKURE, Rāmuļu pamatskolas skolēnu vecāku padomes pārstāve, atzīst: "Ja skolā izveidojas sadarbības trīsstūris - skolēns vecāki un skolotājs -, tad mācību darbs veicas daudz labāk. Ja tādas sadarbības nav, abas puses - skola un ģimene - var nonākt attiecībās, kas atgādina vērdzirnāvās. To jūt ne tikai skolēnu vecāki, arī vecvecāki," skaidro J.Sukure. "Kad mēs 80.,90. gados mācījāmies skolā, daudz vairāk respektējām skolotājus. Šobrīd tas notiek mazāk. Likumdošana tagad ir sakārtota tā, ka skolēni var skolā atļauties vairāk, jo bērniem ir nosauktas tikai tiesības, bet skolotājiem darīts zināms, ka viņiem ir tikai pienākumi. Kaut gan bērniem arī ir savi pienākumi. Skolotāju darbs tagad daudz vairāk ir kritikas objekts. Skolēni to redz un zina, ka vecāks visbiežāk nevainos bērnu, ja viņam nav labas sekmes, bet skolu un skolotāju. Taču jāsāk no sevis, sava bērna un ģimenes."

J.Sukure uzsver, ka šajā mācību gadā Rāmuļu pamatskolā uzsvars tiek likts arī uz vecāku pie-

nākumiem, lai bērns mācītos, lai ne tikai skolotājs ir atbildīgs par skolēna sekmību. "Esmu secinājusi, varbūt kļūdos, bet bērni no sociāli nelabvēlīgām ģimenēm skolā uzvedas bravurīgāk nekā citi. Bērnu uzskati un uztvere, kas veidojusies ģimenē, izpaužas sabiedrībā. Ir pārsteidzoši, ja, atnākot uz skolu, bērnu priekšā vecāki ar pedagogiem sāk runāt bravurīgi. Pieaugušie paši grauj savu bērnu skolotāju autoritāti. Nereti bērni ir neapmierināti ar skolotāja prasībām un ģimenē skolotāju kritizē, gaidot, lai vecāki atbalsta. Tādos brīžos es ar bērnu runāju par to, lai viņš paskatās uz situāciju no skolotāja puses, kuram jāizvirza prasības mācībās. Nereti bērns dumsojas, ka es neaizstāvu viņu, bet skolotāju.

Vecāku padomes pārstāve vērtē, ka skolotāja prestižs nekritīsies, ja pedagogos būs atvērts jauniešu priekšlikumiem. "Reizēm skolotāji paši iestājas pozā - esmu skolotājs, tāpēc zinu, kā labāk bērnu audzināt. Taču arī pedagogiem der paskatīties uz situācijām skolā ne tikai kā skolotājam, bet arī kā draugam vai mammai." □

Lappusi sagatavoja **MAIRITA KAŅEPE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra